

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

2OP536 Kulturní politika, národní, regionální a místní kultura

Mgr. Ondřej Chrást

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- kulturní dědictví

- soubor mezigeneračně předávaných statků, které chce současná civilizace zachovat a předat dalším generacím

- hmotné / nehmotné

- UNESCO

- památníky

- architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- skupiny budov
 - skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy
- lokality
 - výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska
- UNESCO dále chrání „přírodní dědictví“

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- UNESCO

- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
- Paříž
- 193 členských zemí

- cíle

- podpora mezinárodní intelektuální spolupráce
- poskytování operativní pomoci členským státům
- posílení míru, respektu k lidským právům a vzájemnému pochopení mezi národy

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1933 _ Athénská charta
 - Mezinárodní kongres moderní architektury
- 1945 _ Londýn
 - založení UNESCO
 - platnost od 1946
 - 44 členských států
- 1954 _ Haagská konvence
 - Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu
- 1957 _ Paříž _ Mezinárodní kongres architektů

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1964 _ Benátky _ II. Mezinárodní kongres architektů
 - ustavení Mezinárodní rady pro památky a sídla _ ICOMOS
 - Benátská charta
 - základní koncept ochrany památek
- 1970 _ Paříž
 - Úmluva o opatření nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků
 - certifikace kulturních statků
 - seznamy památek bez možnosti vývozu

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1972 _ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství
 - Výbor pro světové dědictví
 - Fond světového dědictví
- 2003 _ Paříž
 - Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví
 - zachování lidové kultury

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Generální konference UNESCO
 - nejvyšší orgán
 - zástupci členských zemí
 - rovnost
 - setkání jednou za dva roky
 - volí výkonnou radu / generálního ředitele
- výkonná rada
 - kontroluje
 - program
 - rozpočty
 - 58 členských států

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Seznam světového kulturního a přírodního dědictví
 - Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
 - Výbor světového dědictví
- 2018
 - 1092 památek _ 167 států
 - 845 kulturní
 - 209 přírodní
 - 38 smíšené

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- památka UNESCO _ parametry
 - mistrovské dílo lidského tvůrčího duch
 - vykazuje významnou vzájemnou výměnu lidských hodnot během určitého časového období / kulturní oblasti světa
 - rozvoj architektury / techniky / monumentálního umění / urbanismu / krajinářství
 - je nositelem jedinečného / výjimečného svědectví o kulturních tradicích / civilizaci existující / zaniklé
 - je vynikajícím příkladem určitého typu budovy / architektonického / technologického souboru / krajiny ilustrujícím určité významné období lidstva

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- je přímo / hmatatelně spojena s událostmi / tradicemi / myšlenkami / vírou / uměleckými / literárními výtvoři výjimečného světového významu
- **Fond světového dědictví**
 - doplňkový finanční nástroj na ochranu památek
 - úmluva zavazuje členské státy investovat do svých památek
 - o využití rozhoduje Výbor pro světové dědictví
 - výjimečné situace _ válečné konflikty / živelné pohromy / etc.

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Památky UNESCO v ČR

- 1992 _ Historické jádro Prahy

- urbanisticko-architektonický celek historického města

- Staré Město / Nové město / Vyšehrad / Malá Strana / Hradčany

- Královská cesta

- Prašná Brána / Obecní dům / Celetná ulice / Staroměstské náměstí /
Staroměstská radnice / Orloj / Klementinum / Karlův Most / Nerudova
Ulice / Pražský hrad

- Josefov _ Židovské město _ Pátá čtvrť

- Vyšehrad

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1992 _ historické jádro Českého Krumlova
 - soubor architektonických památek
 - zachovalé středověké město
 - státní hrad a zámek
 - zámecké barokní divadlo
 - zámecké zahrady
 - letohrádek Bellaria
 - židovská synagoga

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1992 _ historické jádro Telče
 - středověké město / zámek
 - renesanční / barokní domy
 - štíty / sgrafita
 - zámek
 - konvikt sv. Andělů
 - jezuitská kolej
 - radnice
 - městské opevnění
 - rybníky / hradby

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1994 _ poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
 - počátek 18. století
 - Jan Blažej Santini
 - gotizující baroko
 - ambit
 - půdorys deseticípé hvězdy
 - chrám
 - půdorys pěticípé hvězdy
 - pět kaplí
 - pět vstupů
 - pět oltářů

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1995 _ Kutná Hora
 - historické jádro města
 - stříbrné doly
 - kostel sv. Barbory
 - pozdně gotická architektura
 - kaple Božího těla
 - katedrála Panny Marie v Sedlci
 - Cisterciáci
 - Jezuitská kolej
 - kostnice

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1996 _ Lednicko – Valtický areál
 - nejvýznamnější krajinářské dílo v ČR
 - Lichtenštejnové
 - 283,09 km²
 - 4 katastry / 6 obcí
 - zámek lednice
 - anglický park / francouzská zahrada
 - rybníky lesy / parky / aleje / romantické stavby

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1998 _ Holašovice

- památková rezervace
- středověký systém obytných domů a sýpek
 - půdorys ~ 13. století
 - selské baroko
 - průčelí domů
 - 120 budov

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1998 _ Kroměříž

- zámek / zahrada biskupská rezidence
 - unikátní kombinace
 - zahrada 17. století
- Arcibiskupský zámek
- Podzámecká zahrada
- Květná zahrada

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1999 _ Litomyšl
 - zámecký areál
 - renesanční předlohy
 - osobnost Bedřicha Smetany

- zámek
- zámecká zahrada
- zámecké divadlo

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 2000 _ Olomouc _ sloup Nejsvětější Trojice
 - kameníci V. Render / F.Sattler / O.Zahner
 - trojiční sloup
 - tři patra nebeské hierarchie
 - spodní patro _ světci / apoštolové / ctnost
 - prostřední patro _ nanebevzetí Panny Marie
 - vrchní patro _ Nejsvětější trojice

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 2001 _ Brno _ vila Tugendhat
- 29/30 _ Mies van der Rohe
 - Spolu s pavilonem Barcelona nejvýznamnější dílo
 - Pozemek Löw - Beer
 - novátorská prostorová / estetická koncepce
 - technologie
 - funkcionalismus

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 2003 _ Třebíč

- židovská čtvrť / hřbitov

- původně vč. zemědělských usedlostí

- ghetto

- bazilika sv. Prokopa

- románský / gotický sloh

- příklad soužití křesťanství / židovství od středověku

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 2001 _ České dědictví UNESCO

- Litomyšl

- dobrovolný svazek obcí / měst na jejichž území jsou památky UNESCO

 - včetně nehmotných

- cíl

 - jednotné působení

 - včetně propagace / osvěty

 - váha sdruženosti

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- kulturní dědictví _ mezinárodní organizace
 - ICOMOS
 - International Council of Monuments and Sites
 - Paříž
 - 1991 _ ČR
 - World Monument Fund
 - European Foundation of Landscape architecture
 - International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Culture Property
 - European Association for Architectural Education
 - European Network for Conservation – Restoration Education
 - International Union of Architects
 - Etc.

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- regionální podpora evropského kulturního dědictví
 - Lisabonská smlouva
 - unie přispívá k rozkvětu kultur / respektuje různorodost / kulturní dědictví
 - zlepšování znalosti / šíření kultury / dějin
 - zachování a ochrana kulturního dědictví
 - nekomerční kulturní výměna
 - umělecká / literární tvorba

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Evropská strategie pro kulturu

- prosazování mezikulturního dialogu
 - podpora rozmanitosti
 - výuka jazyků
 - mobilita osob
- podpora kreativity skrze kulturní odvětví
- prosazování kultury jako klíčového komponentu mezinárodních smluv

- program Culture

- podpora kulturních projektů
- podpora subjektů
- podpora studií / analýzy / etc.

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- regionální politika rozvoje Evropské unie

- strukturální fondy

- tematické programy

- národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví _ vracíme památky do života

- obnova / využití památkových objektů

- UNESCO / kandidáti / Národní kulturní památky

- regionální operační programy

- nepřímá podpora v souvislosti s cestovním ruchem
- budování celostátně působících center identifikace / dokumentace / uchování / využití movitých památek
- vytvoření centra českých nemovitých památek

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Přeshraniční spolupráce
 - podpora rozvoje / cestovního ruchu
 - ochrana / obnova památek
- Norské fondy
 - ochrana / obnova nemovitého kulturního dědictví
 - zlepšení péče / ochrana movitého kulturního dědictví
 - obnova historických městských území / historických území v regionech
 - obnova historického / kulturního dědictví v regionech

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Rada Evropy

- Evropská kulturní úmluva
 - lokální předměty ochrany jsou zároveň společným kulturním dědictvím
- Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví
- Evropská úmluva o přestupcích směřujících proti kulturním statkům
- Evropská úmluva o záchraně architektonického dědictví Evropy
- Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví
- Evropská úmluva o krajině

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- projekty orientované na

- kulturní různorodost / kulturní občanství
- dialog různých kultur / prevence konfliktů
- rozvoj evropské kinematografie
- Eurimages
 - koprodukce / distribuce / uvádění evropských filmů
- evropské výstavy umění
- kulturní dědictví

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Europa Nostra

- nevládní organizace
- ~ 250 neziskových organizací
- památková ochrana kulturního dědictví
- v ČR
 - Klub za starou Prahu / Nadace Občanského Fóra /
Asociace majitelů hradů a zámků / Společnost Přátel
Starožitností / Nezávislá památková unie / etc.

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- European Heritage Label

- Francie / Španělsko / Maďarsko
- 17 států
- 64 památek
 - vztah k dějinám Evropy
 - výchovný rozměr
- ČR
 - Vysoká u Příbrami
 - Zlín
 - Vítkovické železárny
 - Kynžvart

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- památková péče ČR _ historie

- 18. století

- dvorské dekrety 24. 2. 1776 / 5. 3. 1812 / 28. 12. 181

- úprava nakládání s uměleckými díly / kuriozitami

- zákaz vývozu

- reprezentace

- 1850 _ státní ochrana stavebních památek

- 1925 _ povolení vývozu uměleckých předmětů

- s výjimkou památek

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- 1945 _ Benešovy dekrety
 - Státní kulturní majetek
 - Národní kulturní komise
- 1950 _ městské památkové rezervace
- 1958 _ zákon č. 22, o kulturních památkách
 - Povinnosti / kompetence / zásady ochrany památek
- 1987 _ zákon č. 20, o státní památkové péči

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- kulturní dědictví ČR

- zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči

- kulturní památka

- nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory
 - jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické
 - mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem
- vyhlašuje MK ČR

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- ~ 41 - 42 000
- ~ 850 000 movitých
 - Ústřední seznam kulturních památek
- Národní kulturní památka
 - kulturní památky celostátního významu
 - navrhuje MK ČR _ schvaluje vláda
 - musí být kulturní památkou

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- klasifikace památek

- nemovité

- zámky / hrady / zříceniny / kostely / kláštery / městské budovy / vesnická architektura / stavby v krajině / technická architektura / vojenská architektura
- sakrální památky
 - kláštery / fary / kostely / chrámy / katedrály / baziliky / kaple / boží muka

- movité

- vše ostatní hmotné
 - sochy / obrazy / fresky / umělecká řemeslnost / archeologické nálezy / mobiliáře / exponáty / etc. etc.

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Ministerstvo kultury ČR

- ústřední státní orgán pro kulturu
- 34 příspěvkových organizací

- Národní památkový ústav

- odborná a výzkumná organizace státní památkové péče
- státní příspěvková organizace řízená MK ČR
- ústředí v Praze _ odborná pracoviště v krajích

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Kulturní politika ČR

- ekonomická a společenská dimenze _ využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností

- kraje

- podpora ze svých rozpočtů
- zřizovatelská činnost

- obce

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- podpora vlastníků kulturních památek

- zvýšené náklady na údržbu / provoz

- MK ČR / NPÚ

- kraj

- obec

- programy MK ČR

- program záchrany architektonického dědictví

- havarijní program

- program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón
- program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny
- program restaurování movitých kulturních památek
- program podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

- daňová zvýhodnění
 - daň z nemovitosti
 - dědická daň
 - daň z příjmu

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- Kulturní politika ČR 15/20

- cíl č. 3 _ Uchovávat kulturní dědictví

- identifikovat, vymezit, zachovat a rozvíjet typické kulturní charakteristiky krajin České republiky

- pokračovat v programu krajinných památkových zón a zaměřit je na typické (dosud uchované) části kulturní krajiny včetně podpory GIS – účast rezortu kultury na programech MV (geoinfostrategie) a harmonizace s EU (INSPIRE)

- legislativně zajistit odpovídající správu vybraných území se soustředěnými kulturními hodnotami

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- zvýšit podíl samosprávy na uchování kulturního dědictví
 - podporovat identifikaci obyvatel s jedinečnými hodnotami kulturního prostředí regionů
 - využívat otevřené metody koordinace pro účinnější prosazení ochrany kulturních hodnot a rozvoje kulturní rozmanitosti v koncepčních materiálech krajů a obcí
- uchování kulturního dědictví ve sbírkách paměťových institucí
 - kontinuálně podporovat efektivní metody trvalého uchování knihovních dokumentů (včetně knihovních fondů z let 1850-1990)
 - uchování národního zvukového dědictví
 - uchování národního kulturního dědictví vzniklého v elektronické podobě

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- podporovat důvěryhodné dlouhodobé uložení digitálních dokumentů
- rozvoj a podpora systému ochrany kulturního dědictví při přírodních katastrofách a válečných konfliktech včetně vazby na integrovaný záchranný systém
- ochrana a péče o movité kulturní dědictví
 - zajistit a rozvíjet program integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví ve všech jeho částech, při naplňování programu spolupracovat s dalšími resorty

Hmotné kulturní dědictví a jeho segmenty, klasifikace a ochrana památek v rámci kulturní politiky státu

- literatura / zdroje

DURAJ, M., MARSCHALKO, M., NIEMIEC, D., & YILMAZ, I. (2016). Monuments of the Czech Republic on the UNESCO World Heritage Site List and their Significance for Geotourism. *Procedia engineering*, 161, 2265-2270

DEBNÁR V., LUKÁŠOVÁ E., MILLEROVÁ M., ŤÁKOVÁ E., Umělci bez hranic Mezinárodní spolupráce a mobilita v oblasti kultury, Česká kancelář programu Culture 2009.

RICHARDS, G. (Ed.). (2001). *Cultural attractions and European tourism*. Cabi.

LITTOZ-MONNET, A. (2013). *The European Union and culture: Between economic regulation and European cultural policy*.

EUROPA NOSTRA (2005). *Cultural Heritage Counts for Europe: Position Paper of Europa Nostra, the Pan-European Federation for Cultural Heritage*, Bergen, Norway, 2005. Europa Nostra.

Státní kulturní politika 2009 - 2014

Státní kulturní politika 2015 - 2020

UNESCO, dostupné na www.unesco.cz

European commission, dostupné na <https://ec.europa.eu/>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

